

TİM Tarım
kurulu

TARIM BÜLTENİ

KASIM 2025

İçindekiler

1. SEKTÖREL İHRACAT VERİLERİ (1000\$).....	3
2. TİM TARIM KURULU ÇALIŞMALARI.....	4
2.1. Çin Ankara Büyükelçiliği Ekonomi ve Ticaret Elçi Müsteşarı Ziyareti.....	4
2.2. TİM Tarım Kurulu Toplantısı.....	4
3. MEVZUAT DÜZENLEMELERİ.....	5
3.1. Hayvancılık Desteklemelerinin Uygulanmasında Düzenlemeye Gidildi.....	5
3.2. Çiğ İnek Sütünün Sınıflandırmasında Değişiklik Yapıldı.....	6
3.3. Arpa ve Mısır İthalatında Tarife Kontenjanları 1 Milyon Ton Olarak Yeniden Belirlendi.....	6
3.4. Gıdalarda Pestisit Kalıntılarının Maksimum Limitlerine İlişkin Esaslar Düzenlendi.....	6
3.5. Nohut İthalatında Gözetim Uygulaması Kaldırıldı.....	7
3.6. Şekerde 2026-2027 Dönemi Kotaları Belirlendi.....	7
4.DÜNYADAN TARIM HABERLERİ.....	8
4.1. AB, Çiftçi Desteklerinde Yeşil Kuralları Gevşetiyor.....	8
4.2. ABD, Gıda Enflasyonu Endişeleri Üzerine 200'ün Üzerinde Üründe Tarife İndirimi Yaptı.....	9
4.3. AB'nin "Veggie Burger" Yasağı Balık Sektörünü De Etkileyebilir.....	10
4.4. Almanya'da Kuş Gribi Vakaları Üç Yılın Zirvesinde.....	10
5. AYIN DEĞERLENDİRMESİ: Küresel Afetlerin Tarım ve Gıda Güvenliğine Etkisi: Dijital Çağın Eşiğinde Bir Dönüşüm.....	11
6. SEKTÖREL İHRACAT ANALİZLERİ.....	12

SEKTÖREL İHRACAT VERİLERİ (1000\$)

Sektör	Kasım 2024	Kasım 2025	Değişim (%)
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1.057.347	1.038.103	-1,8
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	669.816	672.379	0,4
Yaş Meyve ve Sebze	359.838	519.023	44,2
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	346.917	368.350	6,2
Meyve Sebze Mamulleri	242.485	212.376	-12,4
Fındık ve Mamulleri	291.183	197.359	-32,2
Kuru Meyve ve Mamulleri	191.936	162.786	-15,2
Tütün	79.504	72.729	-8,5
Zeytin ve Zeytinyağı	74.695	35.989	-51,8
Süs Bitkileri ve Mamulleri	10.348	11.742	13,5

2. TİM TARIM KURULU ÇALIŞMALARI

2.1. Çin Ankara Büyükelçiliği Ekonomi ve Ticaret Elçi Müsteşarı Ziyareti

TİM Tarım Kurulu Başkanımız Melisa Tokgöz Mutlu, Meclisimizi ziyaret eden Çin Ankara Büyükelçiliği Ekonomi ve Ticaret Elçi Müsteşarı Li Bin ile bir araya geldi.

Görüşmede, iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin güçlendirilmesi ve tarım sektöründe ortak projelerin geliştirilmesine yönelik kapsamlı istişarelerde bulunularak iş birliğini daha da ileriye taşıyacak fırsatlar değerlendirildi.

2.2. TİM Tarım Kurulu Toplantısı

TİM Tarım Kurulu, 25 Kasım 2025 tarihinde çevrimiçi olarak toplandı. Görüşmede, AB Nezdinde Türkiye Daimi Temsilci Yardımcısı Sayın Bahar GÜÇLÜ'nün de katılımlarıyla, Türkiye-AB tarım ticaretine ilişkin güncel teknik konular, sektörlerin ihracat süreçlerinde karşılaştığı uygulamalar ve çözüm alanları değerlendirildi.

Toplantıda ayrıca ürün bazlı gelişmeler, sınır kapılarındaki uygulamalar ve AB mevzuatındaki değişimlere yönelik sektör geri bildirimleri ele alınarak ortak değerlendirmelerde bulunuldu.

3. MEVZUAT DÜZENLEMELERİ

3.1. Hayvancılık Desteklemelerinin Uygulanmasında Düzenlemeye Gidildi

Hayvancılık Desteklemeleri Uygulama Tebliği (Tebliğ No: 2024/23)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2025/30) ile Türkiye'de hayvancılığın geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla verilen desteklemelerin uygulama esaslarında çeşitli değişiklikler yapıldı.

Buna göre, aile işletmesi desteğinde destek kapsamındaki buzağı veya malak sayısı 10 başla sınırlandırıldı. Hastalıktan arı işletmelerde doğan dişi buzağı ve malaklara ilave destek verilecek; sertifikası askıda olan işletmeler belirlenen tarihe kadar yenileme yaparsa bu destekten yararlanabilecek.

Destek ödemeleri iki dönemden üç döneme çıkarıldı. Üç dönemde de şartları sağlayamayan kuzu ve oğlak yetiştiricileri, daha sonra şartları sağlasa da destek alamayacak.

AB onaylı süt çiftliği sertifikası yenilenen işletmeler ilave destekten faydalanabilecek. Başvurular kasım ayında yapılacak ve aynı ildeki tüm işletmeler için tek başvuru yeterli olacak.

Kuzu ve oğlak desteğinde kuzu sayısı anaç koyun sayısının 1,5 katını, kadın ve genç yetiştiriciler için ilave destek oranı ise yüzde 55'i geçemeyecek.

Hayvan ve sürü sağlığı desteği, Tarım ve Orman Bakanlığınca belirlenen veteriner biyolojik ürün ve tanımlama araçlarını uygulatan, TÜRKVET'e kayıtlı işletmelere yılda dört dönem halinde ödenecek. Laboratuvar kontrolleri Bakanlık tarafından yapılacak.

3.2. Çiğ İnek Sütünün Sınıflandırmasında Değişiklik Yapıldı

Çiğ İnek Sütünün Sınıflandırılmasına İlişkin Tebliğ (No: 2019/64)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2025/26) ile süt sınıflandırma kriterlerinde teknik değişiklik yapıldı.

Buna göre, C sınıfı sütün protein değeri 2,9 ile 3 arasında, yağ değeri ise 2,9 ile 3,2 arasında olacak.

3.3. Arpa ve Mısır İthalatında Tarife Kontenjanları 1 Milyon Ton Olarak Yeniden Belirlendi

Hububat ve Bakliyat İthalatında Tarife Kontenjanı Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (Karar Sayısı: 10544) ile Arpa ve mısır ithalatında tarife kontenjanları düzenlendi.

Buna göre, arpa ve mısır ithalatında tarife kontenjanları 700 bin tondan 1 milyon tona çıkarıldı.

3.4. Gıdalarda Pestisit Kalıntılarının Maksimum Limitlerine İlişkin Esaslar Düzenlendi

Türk Gıda Kodeksi Pestisitlerin Maksimum Kalıntı Limitleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile gıdalarda pestisit kalıntılarının maksimum limitlerine ilişkin esaslar yeniden belirlendi.

Buna göre, aynı maksimum kalıntı limiti (MRL) uygulanacak benzer ürünler listesine "küçük turp yaprakları" eklendi. Ayrıca, Türkiye'de ruhsatlandırılmış pestisitlerin kabul edilebilir MRL'leri, MRL belirlenmesine ihtiyaç duyulmayan pestisitler ve Türkiye'de kullanımı sonlandırılan yasaklı pestisit listeleri güncellendi.

3.5. Nohut İthalatında Gözetim Uygulaması Kaldırıldı

İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2013/13)'in Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tebliğ ile nohut ithalatında 1200 dolar altında gümrük kıymetini haiz olanlara uygulanan gözetim kaldırıldı.

Öte yandan, İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2022/1)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile Kayda Alınan Eşya Listesine 0713.20 GTİP'li Nohut (garbanzos) eklendi.

3.6. Şekerde 2026-2027 Dönemi Kotaları Belirlendi

2026/2027 Pazarlama Yılı Şeker Kotalarının Belirlenmesine İlişkin Karar (Karar Sayısı: 10603) ile Türkiye'de 2026/2027 pazarlama yılında uygulanacak pancar şekeri A ve B kotaları ile nişasta bazlı şeker kotaları belirlendi.

Buna göre, 2026/2027 pazarlama yılında pancar şeker A kotası 2.8 milyon ton, B kotası ise A kotasının yüzde 3.5 olarak 99,304 ton olarak belirlendi.

Nişasta bazlı şeker kotası ise A kotasının yüzde 2.5'i olan 72,750 ton olarak uygulanacak.

4. DÜNYADAN TARIM HABERLERİ

4.1. AB, Çiftçi Desteklerinde Yeşil Kuralları Gevşetiyor

AB üye ülkeleri ve Avrupa Parlamentosu, Ortak Tarım Politikası'nda (CAP) önemli bir reform için geçici anlaşmaya vardı. Düzenleme, çiftçiler üzerindeki bürokratik yükü azaltmayı hedeflerken çevreye ilişkin yükümlülükleri hafifletiyor.

Reformla birlikte küçük ölçekli çiftçiler çevre şartlarına uyma zorunluluğundan muaf tutulacak ve destek miktarları artırılabilecek. AB Komisyonu, değişikliklerin çiftçilere yıllık 1,6 milyar avroya kadar tasarruf sağlayabileceğini ve denetim sıklığının yılda bire düşürüleceğini ifade etti.

Adım, son aylarda çiftçilerin katı çevre düzenlemeleri ve ucuz ithalata tepki olarak gerçekleştirildiği protestoların ardından geldi. Yaklaşık 387 milyar avro büyüklüğündeki CAP bütçesini etkileyen reform, AB'nin rekabet gücünü artırmak amacıyla hazırlanan "basitleştirme paketi"nin parçası. Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için AB Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun resmi onayı bekleniyor.

4.2. ABD, Gıda Enflasyonu Endişeleri Üzerine 200'ün Üzerinde Üründe Tarife İndirimi Yaptı

ABD Başkanı Donald Trump, artan gıda fiyatlarına ilişkin tüketici baskısının yükselmesi üzerine kahve, sığır eti, muz ve portakal suyu gibi temel ürünlerin de aralarında bulunduğu 200'ün üzerindeki gıda ürünüde tarifeleri geri çekti. Yürürlüğe giren karar ile Trump yönetiminin yıl içinde uygulamaya koyduğu kapsamlı ithalat vergilerinden önemli bir geri adım niteliği taşıyor.

Trump, tarifelerin bazı ürünlerde fiyatları yükseltmiş olabileceğini kabul ederken, genel enflasyonun düşük seyrettiğini savundu. Son dönemlerde artan yaşam maliyeti ve gıda fiyatlarının, özellikle bazı eyaletlerde yapılan seçimler sırasında seçmenlerin en sık dile getirdiği konular arasında yer aldığı belirtiliyor.

Washington yönetimi, Arjantin, Ekvator, Guatemala ve El Salvador ile gıda ve çeşitli ürünlerde tarifeleri kaldıran çerçeve ticaret anlaşmaları duyurdu. ABD'nin yıl sonuna kadar ek anlaşmalar hedeflediği belirtiliyor. Beyaz Saray, söz konusu ürünlerin ABD'de üretilmediği veya işlenmediği için muafiyet kapsamına alındığını, ayrıca karşılıklı ticarette ilerleme sağlayan yeni anlaşmaların bu adımı mümkün kıldığını açıkladı.

4.3. AB'nin "Veggie Burger" Yasağı Balık Sektörünü De Etkileyebilir

AB'de bitki bazlı ürünlere "burger" denmesini yasaklayan tartışmalı düzenlemenin, beklenmedik biçimde balık sektörünü de olumsuz etkileyebileceği belirtiliyor. Brüksel'de "hamburger" ve "steak" gibi et çağrışımlı terimlerin hangi ürünlerde kullanılabileceği tartışılırken, taslağın bu terimlerin AB dillerindeki farklı kullanım biçimlerini tam olarak dikkate almadığı vurgulanıyor.

Örneğin İspanyolcada "steak" karşılığı olarak kullanılan "filete", balık kesimleri için yaygın bir terim. Dolayısıyla "filete de lubina" (levrek fileto) veya "lomos de atún" (ton balığı fileto) gibi ifadeler de teknik olarak yasak kapsamına girebilir.

Avrupa balıkçılık sektörünü temsil eden Europêche, bitki bazlı ürünlerin et veya balıkla tamamen aynı terimleri kullanmasına karşı çıkıyor; ancak düzenlemenin dilsel belirsizlik nedeniyle balık ürünlerini yanlışlıkla hedef alabileceğini vurgulayarak netleştirme çağrısında bulunuyor.

Tüketici örgütleri ise yasağa baştan karşı. "Burger" veya "sosis" gibi terimlerin ürünün şeklini anlattığını, bitki bazlı alternatiflerde tüketiciyi yanıltmadığını savunuyor. BEUC'un 2020 araştırması da tüketicilerin "veggie burger" gibi ifadeleri yanlış anlamadığını gösteriyor.

AB kurumları arasındaki müzakereler sürerken, düzenlemenin hem dil uyumu hem de sektör etkileri açısından yeniden ele alınması gerektiği belirtiliyor.

4.4. Almanya'da Kuş Gribi Vakaları Üç Yılın Zirvesinde

Almanya, 2025 yılı itibarıyla son üç yılın en yüksek kuş gri-bi vakası sayısına ulaştı. Friedrich Loeffler Hayvan Hastalıkları Enstitüsü, 122 çiftlikte ve 1.125 yabani kuşta yüksek derecede patojenik kuş gribinin tespit edildiğini açıkladı. Bu sayı, 2024 yılında bildirilen 46 vakanın oldukça üzerinde bulunuyor.

Kuş gri-bi, göçmen kuşların hareketleriyle mevsimsel olarak yayıldığı için vakaların sonbaharda yükselmesi ve ilkbaharda en yüksek seviyeye ulaşması olağan kabul ediliyor. Kitanın birçok yerinde vakalar artarken, Almanya'nın bu dönemde en fazla etkilenen ülke olduğu ve 1 milyonun üzerinde kanatlı hayvanın itlaf edildiği belirtiliyor.

Enstitü, yabani kuş vakalarında da belirgin bir artış olduğunu, özellikle sonbahar göçü sırasında turnalarda olağan dışı sıklıkta tespit yapıldığını belirtti. Risk seviyesinin "yüksek" olarak korunduğu, kısa vadede bir iyileşme beklenmediği ifade edildi.

Buna karşın Alman analistler, ülke genelinde yaklaşık 200 milyonluk kümes hayvanı varlığı nedeniyle yumurta ve beyaz et fiyatlarında kayda değer bir değişim olmadığı belirtiliyor. Ülke çapında bir karantina uygulanmazken, bazı bölgelerde kümes hayvanlarının kapalı alanda tutulması zorunlu kılındı.

5. AYIN DEĞERLENDİRMESİ

Küresel Afetlerin Tarım ve Gıda Güvenliğine Etkisi: **Dijital Çağın Eşiğinde Bir Dönüşüm**

FAO'nun 2025 tarihli "The Impact of Disasters on Agriculture and Food Security" raporu, küresel tarım sektörünün çoklu risklerin birleştiği kritik bir eşikte bulunduğunu göstermektedir. Tarım; iklim kaynaklı olaylar, biyolojik tehditler, çatışmalar ve ekonomik kırılganlıkların aynı dönemde yoğunlaştığı bir dönemden geçmektedir. Bu dönemde yaşanan krizler sadece üretimi değil; gıda güvenliğini, kırsal geçim kaynaklarını, ticareti, altyapıyı ve sosyal dayanıklılığı etkileyen çok yönlü bir yapıya sahiptir. Buna karşın, dijital teknolojilerdeki hızlı gelişim, tarımsal afet risk yönetimini dönüştürebilecek yeni araçlar sunmakta ve sektörün geleceğine ilişkin umut verici dinamikler yaratmaktadır.

2023-2025: Çoklu Şokların Biriktiği Bir Dönem

Rapor, 2023 yılıyla birlikte dünyanın pek çok bölgesi eşzamanlı ve birbirini tetikleyen afetler yaşamıştır. Doğu Afrika'da devam eden çok yıllık kuraklık, 36 milyon insanı etkilemiş; yaklaşık 13 milyon hayvanın telef olmasına yol açmıştır. Güney Amerika'da yaşanan şiddetli kuraklık, özellikle Brezilya, Arjantin ve Uruguay'da temel hububat üretimini derinden etkilemiş ve soya ile mısır verimlerinde %40'a varan düşüşler kaydedilmiştir. Pakistan'da meydana gelen geniş çaplı taşkınlar, milyonlarca insanın hayatını etkileyerek yaklaşık 849 bin hektarlık ekili alanı kullanılmaz hâle getirmiştir.

El Niño'nun 2023'te yeniden güçlenmesiyle birlikte, güney Afrika ülkelerinde yağış düzensizlikleri derinleşmiş; Zimbabve, Zambiya ve Malawi'de mısır üretimi bazı bölgelerde %70'e kadar düşmüştür. 2024 ve 2025'te ise risk profili daha da çeşitlenmiş; Afrika domuz vebasının Asya'daki domuz popülasyonlarını baskılaması, Kanada'da 3.24 milyon hektarlık orman alanının yanması, deniz ısı dalgalarının balıkçılık ve su ürünleri sektörünü zayıflatması ve Sudan-Sahel bölgesindeki çatışmaların tarımsal üretimi durma noktasına getirmesi gibi olaylar yaşanmıştır.

Bu tablo, tarım sektörünün artık tek bir riskten değil, iç içe geçmiş ve birbirini besleyen çoklu krizlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Küresel Kayıp Tablosunun Çerçevesi: 3.26 Trilyon USD'lik Ekonomik Darbe

Raporun ortaya koyduğu en çarpıcı bulgulardan biri, 1991-2023 döneminde tarım sektöründe biriken toplam ekonomik kaybın 3.26 trilyon USD'yi aşmasıdır. Bu kayıpların yaklaşık 2.9 trilyon USD'si doğrudan iklimle ilişkili afetlerden kaynaklanmıştır. Özellikle 2010 yılı sonrasında, yıllık kayıpların belirgin biçimde yükseldiği ve afet baskısının yapısal bir özellik kazandığı görülmektedir.

Kaybın ürün gruplarına göre dağılımı da gıda sistemindeki kırılganlığı yansıtmaktadır. Tahıl grubunda toplam 4.6 milyar tonluk kayıp yaşanmış, bunu 2.8 milyar tonluk meyve-sebze-kuruyemiş ve 0.9 milyar tonluk hayvansal üretim kaybı takip etmiştir. Bu durum, hem temel enerji kaynaklarının hem de mikro besin yoğunluğu yüksek gıda gruplarının ciddi biçimde risk altında olduğunu göstermektedir.

Bölgesel olarak ise Asya kıtası, toplam kayıpların %47'sini üstlenerek en yüksek ekonomik etkilenme yaşayan bölge hâline gelmiştir. Afrika'nın kayıpları toplam ekonomik değer açısından Asya'dan düşük görünse de, tarımsal GSYH'ye oranlandığında en yıkıcı etkiler Afrika'da ortaya çıkmaktadır. Bu da gelir düzeyi düşük ülkelerde afetlerin ekonomik etkisinin çok daha yıkıcı olduğuna işaret etmektedir.

Ayrıca rapora göre afetler, küresel düzeyde kişi başına günlük ortalama 320 kilokalorilik besin kaybı yaratmıştır. Bu değer, dünya nüfusunun ortalama günlük enerji ihtiyacının %13-16'sına denk gelerek küresel beslenme güvenliği açısından kritik bir risk alanı oluşturmaktadır.

Afet Etkilerinin Sistematik ve Çok Boyutlu Yapısı

Rapor, afetlerin tarımsal sistemi nasıl etkilediğini dört ana başlık altında incelemektedir. İlk boyut olan doğrudan üretim kayıpları; tarlaların fiziki olarak zarar görmesi, hayvan varlıklarının azalması, su ürünleri stoklarının daralması ve orman alanlarının yok olması gibi unsurları içermektedir. Ancak afetlerin etkisi bununla sınırlı değildir.

İkinci boyut, zincirleme etkiler olarak tanımlanmakta ve üretim kayıplarının lojistik, depolama, işleme ve pazarlama gibi değer zinciri halkalarını kesintiye uğrattığını göstermektedir. Özellikle soğuk zincirin bozulması, küçük üreticiler için büyük ekonomik kayıplara neden olmaktadır.

Üçüncü boyut olan finansal etki, afet sonrasında krediye erişimin zorlaşması, sigorta taleplerinin birikmesi, bankacılık hizmetlerinde aksamalar ve piyasalarda fiyat dalgalanmalarının artması gibi unsurları içermektedir. Bu etkiler, özellikle küçük üreticilerin toparlanma kapasitesini ciddi şekilde sınırlamaktadır.

Son boyut ise ekonomik olmayan kayıplardır. Geleneksel tarım bilgisi, yerli tohum çeşitliliği, kültürel uygulamalar ve sosyal dayanışma yapıları gibi unsurlar ölçülmesi zor ancak tarımsal sistemin sürekliliği için kritik önemdedir. Rapor, bu tür kayıpların uzun vadeli etkilerinin ekonomik kayıplardan daha büyük olabileceğini vurgulamaktadır.

Dijital Teknolojilerin Yükselişi: Afet Yönetiminde Paradigma Değişimi

FAO raporu, tarım sektörünün karşı karşıya olduğu çok boyutlu riskleri yönetebilmek için dijital teknolojilerin sağlayabileceği avantajları detaylı biçimde ortaya koymaktadır. Uydu görüntüleme sistemlerindeki gelişmeler, yüksek çözünürlüklü veri akışı ile tarımsal stres, toprak nemi, hasar tespiti ve verim tahmini gibi alanlarda büyük bir dönüşüm yaratmaktadır.

Yapay zekâ destekli modeller, hava olaylarını daha doğru tahmin edebilmekte; sel,

kuraklık ve sıcaklık dalgaları gibi afetlere ilişkin erken uyarı sürelerini uzatarak müdahale kapasitesini artırmaktadır. GraphCast ve NVIDIA'nın yeni nesil iklim modelleri, saniyeler içinde küresel tahminler yapabilme kapasitesiyle dikkat çekmektedir.

Ayrıca dijital danışmanlık hizmetlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, çiftçilere yerelleştirilmiş ve gerçek zamanlı üretim önerileri sunulabilmektedir. Bu hizmetler bazı ülkelerde maliyetleri düşürmüş, girdi kullanımını optimize etmiş ve gelir artışına katkı sağlamıştır.

Dijital tarım sigortası modelleri, özellikle küçük üreticilerin afet sonrası dönemde hızlı tazminata erişmesine olanak tanımakta ve üretim kararlarında risk alma kapasitesini artırmaktadır. Kenya ve Malawi gibi ülkelerde dijital sosyal koruma uygulamaları, afet dönemlerinde kesintisiz ve hızlı finansal destek sağlamıştır.

Dijital Dönüşümün Ölçeklendirilmesi: Zorluklar ve Fırsatlar

Dijital sistemlerin etkili biçimde uygulanabilmesi için altyapı, insan kaynağı ve eşitlik ilkelerinin birlikte ele alınması gerekmektedir. Dünya genelinde hâlâ 2.6 milyar insanın internete erişimi bulunmamaktadır. Kırsal bölgelerde elektrik, bağlantı ve cihaz erişimi gibi sorunlar, dijital tarım uygulamalarının yaygınlaşmasını zorlaştırmaktadır.

İnsan kaynağı konusundaki zorluklar da belirgindir. Tarım danışmanlarının, yerel kurumların ve çiftçilerin dijital okuryazarlık seviyeleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle dijital tarım çözümleriyle birlikte kapsamlı bir kapasite geliştirme programının yürütülmesi gerekmektedir.

Ayrıca dijital dönüşüm süreçlerinde eşitsizlikler büyük bir risk alanı oluşturmaktadır. Kadın üreticiler, genç çiftçiler ve yerli topluluklar hâlen dijital araçlara daha güç erişmekte; dijital altyapı tasarımlarında kültürel uyumluluk eksik kalabilmektedir.

Stratejik Çıkarımlar ve Geleceğe Yönelik Yol Haritası

FAO'nun raporu, tarım sektörünün afetlere karşı dayanıklılığını artırmak için politika yapıcılar, özel sektör, araştırma kurumları ve uluslararası kuruluşlar açısından bir dizi stratejik öneri sunmaktadır. Bunlar arasında entegre zarar değerlendirme çerçevelerinin geliştirilmesi, veri paylaşımının standartlaştırılması, dijital altyapıya yatırım yapılması, erken uyarı sistemlerinin sosyal koruma ve finansman mekanizmaları ile entegre edilmesi ve çiftçilerin teknoloji tasarım süreçlerine aktif olarak dahil edilmesi gibi başlıklar öne çıkmaktadır.

Rapor, dijital dönüşüme yapılacak yatırımların maliyetinin, yaşanan toplam afet kayıplarıyla karşılaştırıldığında oldukça düşük kaldığını; bu nedenle kolektif bir dönüşüm için gerekli finansmanın küresel düzeyde karşılanabilir olduğunu vurgulamaktadır.

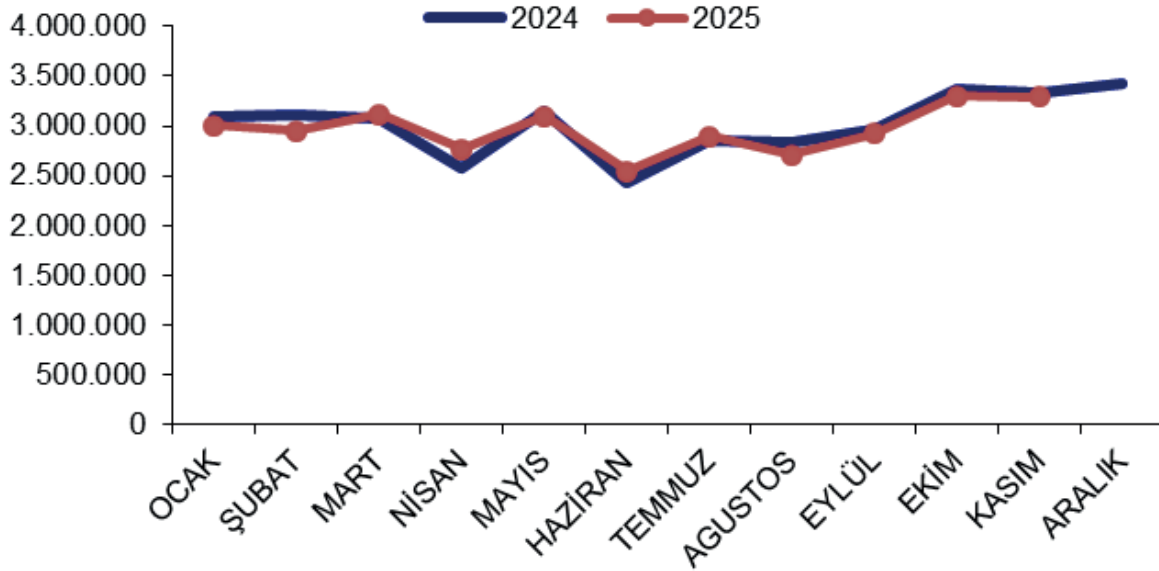
Sonuç: Tarımın Geleceği Kritik Bir Eşiğe Ulaştı

Mevcut tablo, afet baskısının önümüzdeki yıllarda artacağına ve tarımsal üretim sistemlerinin bu risklere karşı daha dayanıklı hâle getirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Dijital teknolojiler, bu dönüşümün ana araçlarından biri olarak görülmekte; ancak dijitalleşme tek başına yeterli değildir. Etkin politikalar, güçlü kurumsal kapasite, kapsayıcı uygulamalar ve çiftçilerin bilgi birikimiyle birleşen bir yaklaşım gerektiği açıktır.

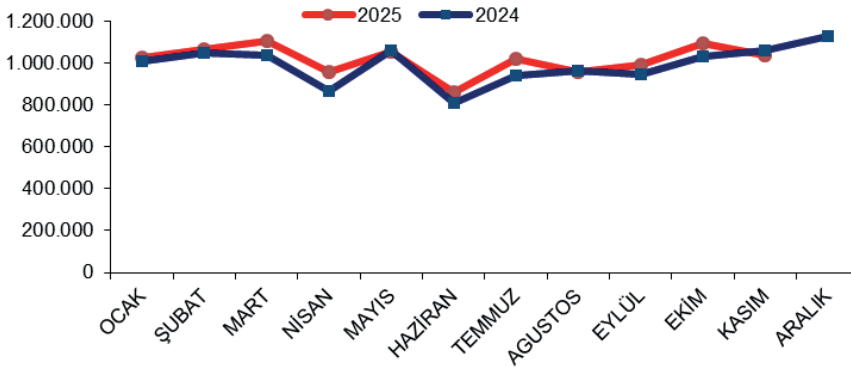
FAO'nun bulguları, tarımsal sistemlerin geleceğini şekillendirecek kritik kararların bu dönem içinde alınacağını göstermektedir. Bu nedenle, afet risklerini azaltan, dijital çözümleri kapsayıcı biçimde ölçeklendiren ve gıda güvenliğini uzun vadeli bir perspektifle ele alan politika setlerinin uygulanması, global tarımın sürdürülebilirliği açısından hayati önem taşımaktadır.

5. SEKTÖREL İHRACAT ANALİZLERİ

AYLAR BAZINDA TARIM İHRACATI

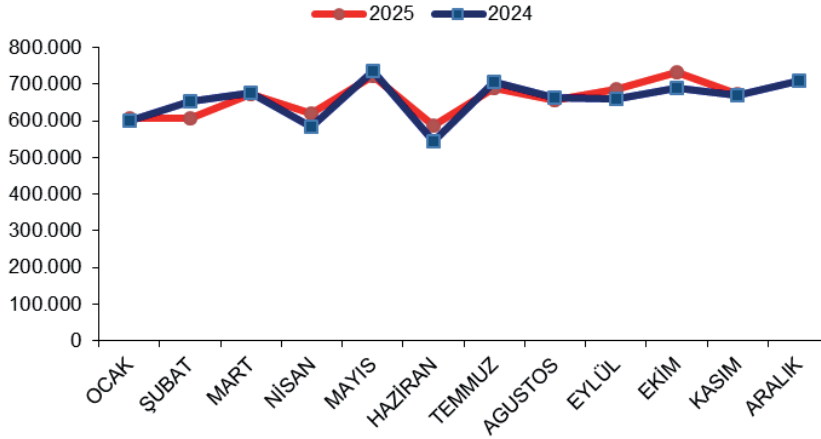
HUBUBAT BAKLIYAT VE YAĞLI TOHUMLAR İHRACATI (Bin \$)

- Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım ayına kıyasla %1,8 azalışla 1.038.103,30 dolar olmuştur.
- Suriye'ye yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %84,3 artış göstererek 76.293,28 dolara yükselmiştir.
- Irak'a yapılan ihracat ise %17,6 azalarak 139.505,28 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

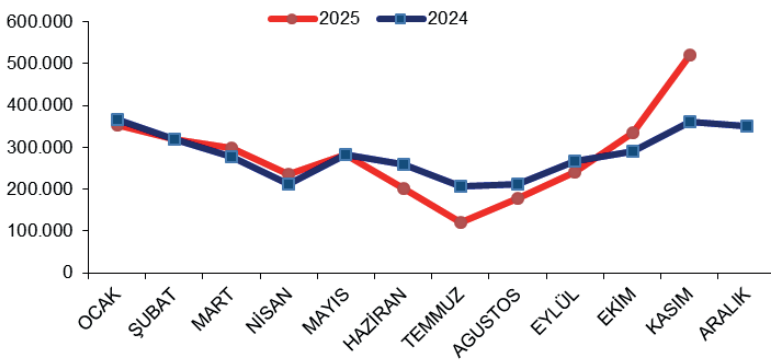
Kaynak: TİM

AĞAÇ MAM. VE ORMAN ÜRÜNLERİ İHRACATI (Bin \$)

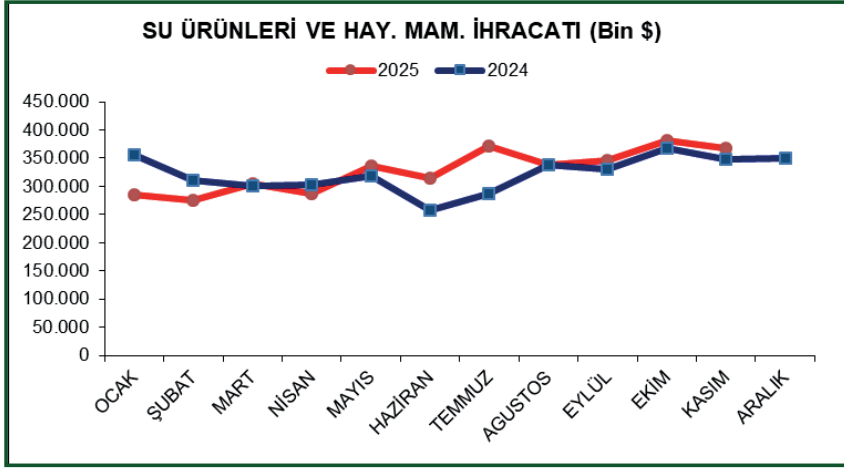
- Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım ayına göre %0,4 artışla 672.378,98 dolar olarak gerçekleşmiştir.
- Irak'a yapılan ihracat, yılın aynı dönemine kıyasla %19,7 artarak 117.007,60 dolar seviyesine yükselmiştir.
- Birleşik Krallık'a ihracat ise %20,6 azalışla 32.368,43 dolara gerilemiş ve dönem içinde en belirgin düşüşü göstermiştir.

YAŞ MEYVE VE SEBZE İHRACATI (Bin \$)

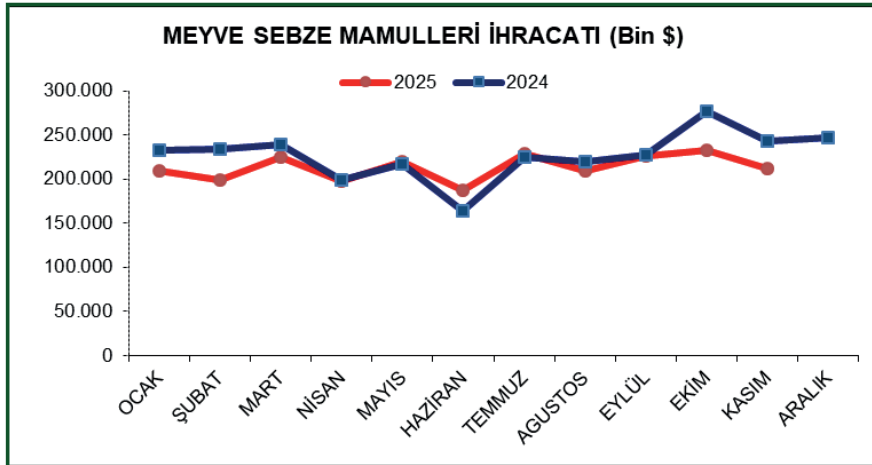

- Yaş Meyve ve Sebze sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %44,2 artışla 519.022,85 dolar olmuştur.
- Irak'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %332,9 artarak 140.440,78 dolara ulaşmış ve döneminin en güçlü artışını göstermiştir.
- Romanya'ya ihracat ise %19,9 azalışla 25.910,09 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir

Kaynak: TİM

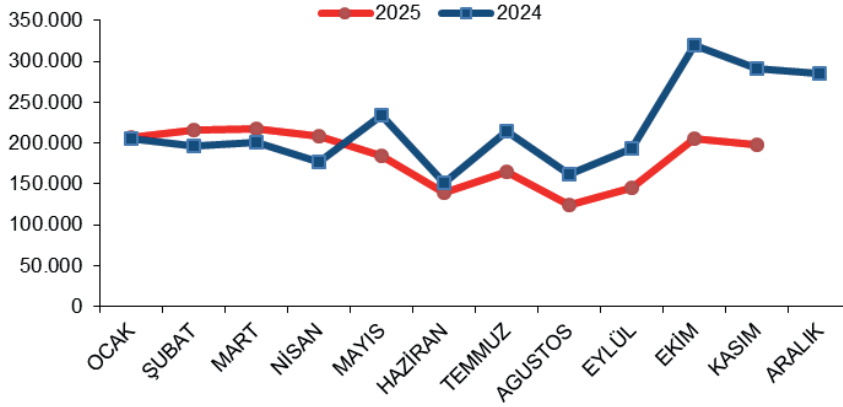
- Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım ayına göre %6,2 artışla 368.349,74 dolar olarak gerçekleşmiştir.
- Yunanistan'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı dönemine kıyasla %47,7 artarak 20.929,64 dolara yükselmiş ve dönem içindeki en belirgin artışı göstermiştir.
- Rusya Federasyonu'na ihracat ise %18,3 düşüşle 42.181,17 dolar seviyesine gerileyerek döneminin en dikkat çekici azalışını oluşturmuştur.

- Meyve Sebze Mamulleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %12,4 azalarak 212.376,41 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Irak'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %43,1 artarak 14.681,65 dolara yükselmiş ve dönem içindeki en güçlü artışı göstermiştir.
- ABD'ye ihracat ise %29,9 düşüşle 26.164,36 dolar seviyesine gerilemiş ve en belirgin azalışı oluşturmuştur.

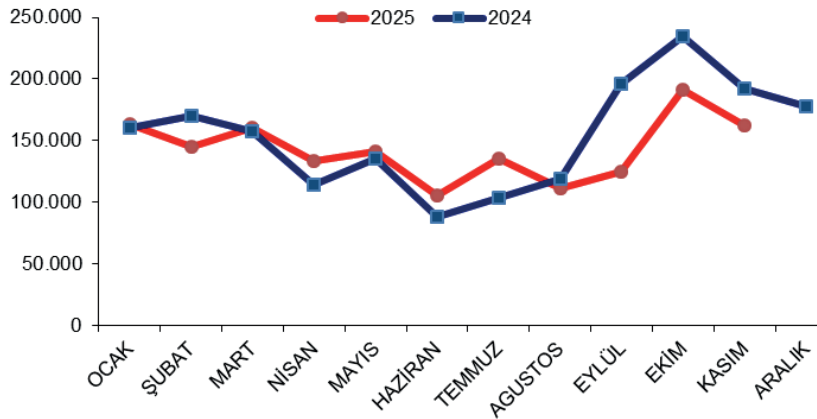
Kaynak: TİM

FINDIK VE MAMULLERİ İHRACATI (Bin \$)

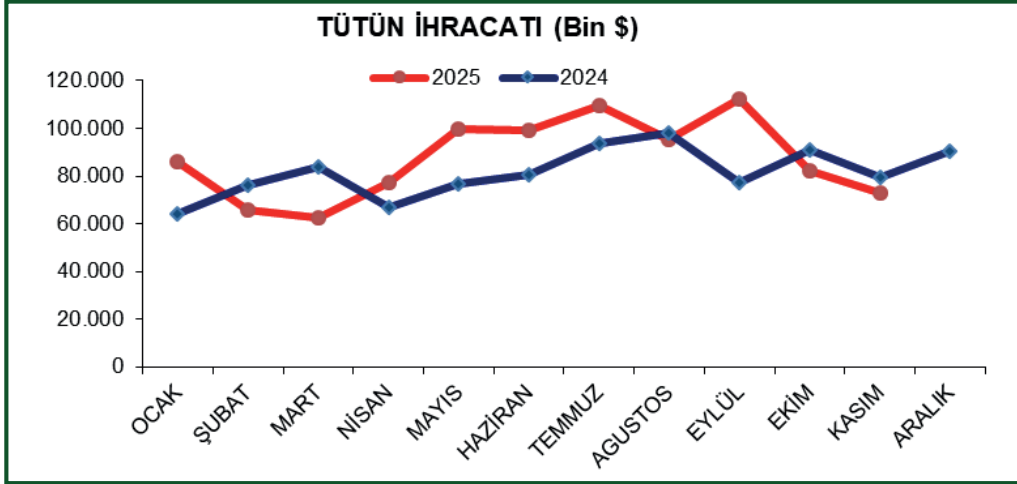
- Fındık ve Mamulleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %32,2 azalarak 197.358,76 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- İsviçre'ye yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %60,3 artarak 10.188,87 dolara yükselmiş ve dönem içindeki en güçlü artışı göstermiştir.
- İtalya'ya ihracat ise %65,0 düşüşle 24.498,55 dolar seviyesine gerileyerek en belirgin azalışı oluşturmuştur.

KURU MEYVE VE MAMULLERİ İHRACATI (Bin \$)

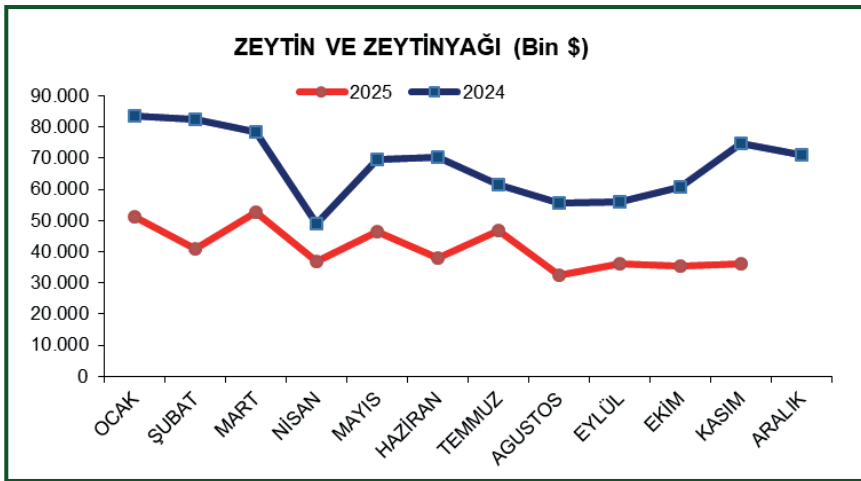

- Kuru Meyve ve Mamulleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %15,2 azalarak 162.785,87 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Birleşik Krallık'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına kıyasla daha sınırlı bir gerileme göstererek %4,3 düşüşle 16.571,41 dolar olmuştur.
- Almanya'ya ihracat ise %19,9 azalarak 21.574,49 dolara gerilemiş ve dönem içerisindeki en belirgin düşüşü yansıtmıştır.

Kaynak: TİM

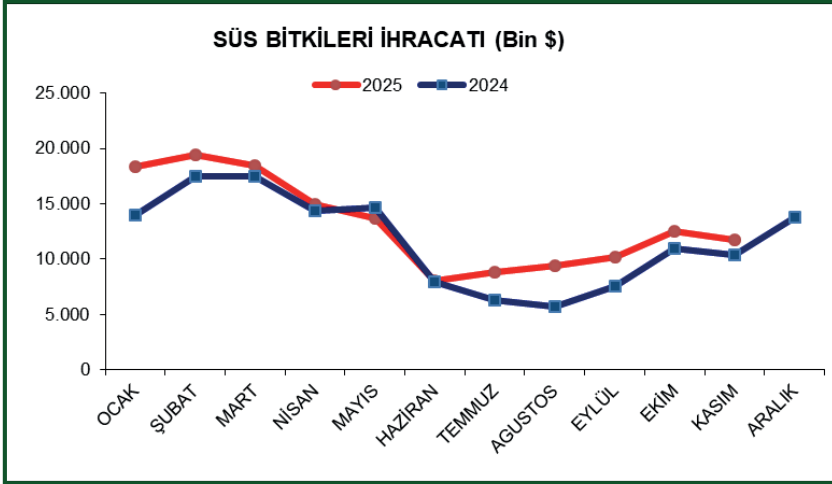

- Tütün sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %8,5 azalarak 72.729,19 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Irak'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %22,6 artarak 15.075,09 dolara yükselmiş ve dönem içindeki en güçlü artışı göstermiştir.
- İran'a ihracat ise %38,6 düşüşle 5.458,00 dolar seviyesine gerileyerek en belirgin azalışı oluşturmuştur.

- Zeytin ve Zeytinyağı sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %51,8 azalarak 35.988,76 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Irak'a yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına kıyasla %8,5 artış göstererek 4.416,71 dolara yükselmiştir.
- ABD'ye ihracat ise %87,3 düşüşle 3.414,42 dolar seviyesine gerileyerek dönem içindeki en sert gerilemeyi yansıtmıştır.

Kaynak: TİM

- Süs Bitkileri ve Mamulleri sektörünün 2025 Kasım ayı ihracatı, 2024 Kasım dönemine göre %13,5 artarak 11.742,04 dolar seviyesine yükselmiştir.
- Almanya'ya yapılan ihracat, geçen yılın aynı ayına göre %196,2 artışla 1.169,83 dolara ulaşarak dönem içindeki en güçlü yükselişi göstermiştir.
- İtalya'ya ihracat ise %163,8 artışla 2.023,80 dolar seviyesine çıkarak önemli bir artış kaydetmiştir.

Kaynak: TİM